

۲- موضوع لزوم دفع خطر احتمالی چگونه معاد را ثابت می کند؟ ۵۳

پیامبران عاقل ترین و راستگوترین مردم زمان خود بودند. آنان پس از ایمان به خدا، ایمان به آخرت را مطرح کرده اند و آن را لازمه ایمان دانسته اند. در قرآن کریم نیز بعد از یکتا پرستی، درباره هیچ موضوعی به اندازه معاد سخن گفته نشده است. اگر بفرص در اثبات معاد هیچ دلیلی جز همین خبر پیامبران نداشته باشیم تکلیف ما این است که سخن پیامبر را بپذیریم و بی توجه از کنار آن عبور نکنیم.

۳- موضوع و پیام آیه: **اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُجَمِّعُكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رِبَّ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا. اللَّهُ كَهْ جَزْأُو مَعْبُودِي نِيسْت بَطُور قَطْع شَمَا اِنْسَانَهَا رَا دَر قِيَامَت كَه شَكِي دَر اَن نِيسْت، گرد می آورد و کیست که در گفتار از خدا**

راستگوتر باشد؟ را بنویسید ۵۳

موضوع: اثبات روز قیامت پیام: وقوع قیامت حتمی است و قطعاً خدا روز قیامت همه انسانها را گرد می آورد.

۴- قرآن کریم درباره قیامت چگونه سخن گفته است؟ ۵۳

تنها به خبر دادن از آخرت قناعت نکرده، بلکه بارها با دلیل و برهان آن را ثابت کرده است.

۵- استدلالهای قرآن چگونه وقوع قیامت را ثابت می کند؟ ۵۴

استدلالهای قرآن در این زمینه بر دو دسته اند: ۱- استدلالهایی که امکان معاد را ثابت می کنند و آن را از حالت امری بعید و غیر ممکن خارج می سازند و دسته دیگر استدلالهایی که ضرورت معاد را به اثبات می رسانند.

۶- چرا قرآن امکان معاد را با استدلال ثابت می کند؟ ۵۴

یکی از دلایلی که سبب می شود عده ای دست به انکار معاد بزنند، این است که چنان واقعه بزرگ و با عظمتی را قدرت محدود خود می سنجند و چون آن را امری بسیار بعید می یابند، به انکار آن می پردازند. حال آن که بعید بودن چیزی برای انسان هرگز دلیل بر غیر ممکن بودن آن نیست. از این رو، قرآن یکی از انگیزه های انکار معاد را نشناختن قدرت خدا معرفی می کند و دلایل و شواهد زیادی می آورد تا نشان دهد معاد امری ممکن و شدنی است و خداوند بر انجام آن تواناست.

۷- نمونه هایی از استدلال های قرآن درباره امکان معاد را ذکر نماید. ۵۴

۱- اشاره به پیدایش نخستین انسان: در برخی آیات قرآن، خداوند توجه منکران معاد را به پیدایش نخستین انسان جلب می کند و توانایی خود در آفرینش آن را تذکر می دهد. در این آیات بیان می شود که همان گونه که خداوند قادر است انسان را در آغاز خلق کند، می تواند بار دیگر نیز او را زنده کند.

۲- اشاره به نمونه هایی از زنده شدن مردگان: قرآن برای این که قدرت خدا را به صورت محسوس تری در این زمینه نشان دهد، ماجراهایی را نقل می کند که در آنها به اراده خداوند مردگانی زنده شده اند، از آن جمله می توان به ماجرای عزیر نبی اشاره کرد.

۳- اشاره به نظام مرگ و زندگی در طبیعت: در برخی آیات قرآن، زندگی بعد از مرگ به عنوان یک جریان رایج در جهان طبیعت معرفی شده است و از کسانی که با ناباوری به معاد نگاه می کنند می خواهد تا به مطالعه جریان همیشگی تبدیل زندگی به مرگ و بالعکس، در طبیعت پردازند تا این مسئله را بهتر درک کنند. فرارسیدن بهار، رستاخیز طبیعت است که نمونه ای از رستاخیز عظیم نیز هست.

۸- عبارت زیر از قرآن کریم به چه موضوعی اشاره می کند؟ ۵۴

و برای ما مثلی زد در حالی که آفرینش نخستین خود را فراموش کرده بود. گفت: کیست که این ایتخوانمهای پوسیده را دوباره زنده می کند؟ بگو همان خدایی که آنها را برای نخستین بار آفرید"

با اشاره به پیدایش نخستین انسان ضرورت معاد را ثابت می کند.

۹- ماجرای عزیر نبی از قرآن کریم به چه موضوعی اشاره می کند؟ ۵۴

با اشاره به نمونه هایی از زنده شدن مردگان: ضرورت معاد را ثابت می کند.

۱۰- قرآن ضرورت معاد را چگونه ثابت می کند؟ ۵۵

قرآن نه تنها معاد را امری ممکن می داند، بلکه وقوع آن را نیز امری ضروری و واقع نشدن آن را امری محال و ناروا معرفی می کند. از جمله دلایلی که قرآن برای ضرورت معاد بر آنها تاکید کرده است، عبارتند از: ۱- حکمت الهی ۲- عدل الهی

۱۱- حکمت الهی را بعنوان یکی از دلایل قرآن برای اثبات ضرورت معاد توضیح دهید؟ ۵۵

خداوند حکیم هر موجودی را برای هدفی شایسته خلق و امکانات رسیدن به آن هدف را به او عطا می کند. اگر خداوند تمایلات و گرایش هایی را در موجودات قرار داده، پاسخ مناسب آن را هم پیش بینی کرده است؛ به طور مثال، در مقابل احساس تشنگی و گرسنگی حیوانات، آب و غذا را آفریده تا بتوانند تشنگی و گرسنگی خود را برطرف کنند. حال می بینیم که هر انسانی گرایش به بقا و جاودانگی دارد و از نابودی گریزان است. همچنین خواستار همه کمالات و زیبایی هاست. اما دنیا و عمر محدود انسان ها پاسخ گوی این گونه خواسته ها نیست؛ بنابراین باید جای دیگری باشد که انسان به خواسته هایش برسد. اگر بعد از این دنیا، زندگی نباشد، در این صورت باید گفت خداوند گرایش به زندگی جاوید را در وجود انسان قرار داده و سپس او را مشتاق حیات ابدی، نابود می کند. اگر بناست با این همه استعداد و سرمایه های مختلفی که خداوند در وجود ما قرار داده است، خاک شویم و معادی هم نباشد، پس که دلیل آفریدن این استعدادها و سرمایه ها در درون ما چه بوده است.

۱۲- حکیم کیست و چرا خدا را حکیم می دانیم؟ ۵۵

حکیم کسی است که کارهایش هدفمند است و به نتایج صحیح و درست منتهی می شود. حکیم هر موجودی را برای هدف شایسته ای خلق می کند و امکانات رسیدن به آن هدف را همه به او عطا می کند. اگر خداوند تمایلات و گرایش هایی را در موجودات قرار داده، پاسخ مناسب آن را هم پیش بینی کرده است؛ به طور مثال، در مقابل احساس تشنگی و گرسنگی حیوانات، آب و غذا را آفریده تا بتوانند تشنگی و گرسنگی خود را برطرف کنند.

۱۳- موضوع و پیام آیه: أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ. آیا چنین پنداشدید که ما شما را به عبث و

بازیچه آفریده ایم هرگز به ما رجوع نخواهید کرد. چیست؟ ۴۸

موضوع: حکیمانه بودن نظام خلقت پیام: خلقت انسان بیهوده نیست و انسانها در نهایت به سوی خدا باز می گردند.

۱۴- عدل الهی را بعنوان یکی از دلایل قرآن برای اثبات ضرورت معاد توضیح دهید؟ ۵۶

عدل یکی از صفات الهی است. خداوند عادل است و جهان را بر عدل استوار ساخته است. زندگی انسان ها نیز داخل این نظام عادلانه قرار دارد، از این رو، خداوند وعده داده است که هر کس را به آنچه استحقاق دارد برساند و حق کسی را ضایع نکند.

۱۵- چرا در زندگی دنیایی انسان امکان تحقق عدالت وجود ندارد؟ ۴۸

زیرا: الف) پاداش بسیاری از اعمال، مانند شهادت در راه خدا، در دنیا امکان پذیر نیست. همچنین پاداش کسی که کارهای نیک فراوانی دارد و به جمع زیادی از انسان ها خدمت کرده است، با توجه به عمر محدودی که دارد، میسر نیست.

ب) مجازات بسیاری از کسانی که به دیگران ستم کرده اند، در این دنیا عملی نیست. برای مثال مجازات کسی که افرادی را به قتل رسانده یا مانع رشد استعدادهای بسیاری از انسان ها شده است، در این جهان ممکن نیست و اگر جهان دیگری نباشد، که ظالم را به مجازات واقعی اش برساند و حق مظلوم را بستاند، بر نظام عادلانه خداوند ایراد وارد می شود.

۱۶- موضوع و پیام آیه: أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ. و یا

پنداشتند که ما با آنهایی که ایمان آورده و عمل صالح کردند و آنهایی که در زمین فساد انگیزند یکسان معامله می کنیم

و یا متقین را مانند فجار قرار می دهیم. چیست؟ ۴۸

موضوع: ضرورت معاد با توجه به عدل الهی پیام: خدا عادل و نظام هستی عادلانه است و در این نظام عادلانه نیکوکاران و بدکاران یکسان نیستند

درس ششم: منزلگاه بعد

۱- عالم برزخ را معرفی نمایید. (نام قرآنی، معنای لغوی، جایگاه، وضعیت آدمیان در آن، عذاب و لذت در آن) ۶۳

قرآن کریم از وجود عالمی پس از مرگ به نام برزخ خبر می دهد. برزخ در لغت به معنای فاصله و حایل میان دو چیز است. عالم برزخ میان زندگی دنیایی و حیات اخروی قرار گرفته است و آدمیان، پس از مرگ وارد آن می شوند و تا قیامت در آنجا می مانند و در صورتی که نیکوکار باشند، از لذت های آن برخوردار و اگر بدکار و شقی باشند، از رنج ها و دردهای آن متألم می گردند.